

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Anna Kowal

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,

w sprawie **D.C.**

oskarżonego z art. 207 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 grudnia 2025 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 25 kwietnia 2025 r., sygn. akt V Ka 1131/24

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z

siedzibą w Świdniku

z dnia 22 lipca 2024 r., sygn. akt II K 269/23,

**na podstawie art. 536 k.p.k. w związku z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.
uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

Jerzy Grubba Michał Laskowski Barbara Skoczowska

UZASADNIENIE

D. C. oskarżony został o to, że w okresie od daty dziennej nieustalonej miesiąca lipca 2010 r. do dnia 18 grudnia 2022 r. w B., w miejscu zamieszkania bez żadnej przyczyny wszczynał awantury domowe, w trakcie których wyzywał żonę E. C. słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, popychał, szarpał za ubranie, wyganiał z domu, wzbudzał poczucie ciągłego niepokoju, to jest o czyn z art. 207 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, wyrokiem z dnia 22 lipca 2024 r., sygn. II K 269/23, ustalając, że zarzucane zachowanie D. C. stanowiło znęcanie fizyczne i psychiczne nad E. C., na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k. i art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne na okres próby w wymiarze 2 lat, oddając oskarżonego w tym okresie pod dozór kuratora sądowego.

Wyrok ten zaskarżony został w całości apelacją Prokuratora Rejonowego w Lublinie na niekorzyść oskarżonego. Prokurator zarzucił wyrokowi błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, iż вина i szkodliwość społeczna czynu nie są znaczne, co w konsekwencji doprowadziło do warunkowego umorzenia postępowania karnego. Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie oskarżonemu kary roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby i orzeczenie w tym okresie dozoru kuratora.

Wyrok opisany powyżej zaskarżony został nadto w całości na niekorzyść oskarżonego przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej. W apelacji zarzucono wyrokowi liczne naruszenia przepisów postępowania i błędy w ustaleniach faktycznych. W apelacji tej wniesiono o wymierzenie oskarżonemu stosownej kary pozbawienia wolności i o zastosowanie wobec niego środków karnych w postaci zakazu zbliżania i kontaktowania z pokrzywdzoną oraz nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną.

Apelację od wyroku wniósł ponadto obrońca oskarżonego, który również zaskarżył wyrok w całości i sformułował szereg zarzutów obrazy przepisów prawa procesowego, to jest art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. i i art. 410 k.p.k. i w konsekwencji wniósł

o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu.

Po rozpoznaniu tych apelacji, Sąd Okręgowy w Lublinie, wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2025 r., sygn. V Ka 1131/24, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca D. C.. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił mu:

1. „rażące naruszenie prawa, które miało wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, a to art. 42a § 5 Prawa o ustroju sądów powszechnych - poprzez brak zawiadomienia oskarżonego o składzie rozpoznającym sprawę i uniemożliwienie mu skutecznego złożenia wniosku, o którym mowa w art. 42a § 3 ww. ustawy, a w konsekwencji odrzucenie wniosku D. C. o wyłączenie Sędziego referenta od rozpoznania niniejszej sprawy poprzez błędne stwierdzenie, że oskarżony został zawiadomiony o składzie Sądu, co stanowi rażące uchybienie przepisom postępowania karnego kwalifikowane jako bezwzględna przyczyna uchylenia wyroku określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady Sądu;
2. rażącą obrazę prawa karnego procesowego mającą istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. wynikające z nierzetelnego odniesienia się przez Sąd Odwoławczy do zarzutów wskazanych w apelacji obrońcy w postaci obrazę przepisów postępowania, tj. art. 7, k.p.k. dotyczących oceny dowodu z zeznań świadków, w szczególności pokrzywdzonej E. C. i dowodu z nagrań, oraz zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, pomimo szerokiego uzasadnienie wskazanych zarzutów zawartych w apelacji oraz przeprowadzonego dowodu z opinii uzupełniających biegłego lekarza psychiatry J. G. oraz biegłego psychologa M. T., skutkiem których niezasadnie przyjęto, że D. C. dopuścił się czynu wyczerpującego dyspozycję art. 207 § 1 k.k. podczas gdy Sąd Okręgowy nie był w stanie wyjaśnić z jakich powodów uznał ocenę dowodów dokonaną przez Sąd Rejonowy i poczynione na jej podstawie ustalenia faktyczne za słuszne, w sytuacji gdy przeczą temu wnioski opinii biegłych opiniujących w niniejszej sprawie, wskazujące na zasadnicze wątpliwości w zakresie prawidłowego spostrzegania przez pokrzywdzoną zdarzeń objętych

przedstawionym oskarżonemu zarzutem oraz fakt, iż biegli stwierdzili, że nie przejawia ona cech charakterystycznych dla ofiary fizycznego i psychicznego znęcania się.”

Obrońca D. C. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 25 kwietnia 2025 r. w całości i przekazanie niniejszej sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w postępowaniu apelacyjnym.

Prokurator Rejonowy w L. w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Rozpocząć wypada od rozważenia kwestii dopuszczalności kasacji obrońcy. Biorąc pod uwagę treść wyroku Sądu pierwszej instancji, kasacja obrońcy opierać się mogła wyłącznie na zarzucie zaistnienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej – zob. art. 523 § 2 i § 4 pkt 1 k.p.k. Zarzut rażącego uchybienia prawa, które skutkowało bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. znalazł się w kasacji. Okazał się on wprawdzie niezasadny, ale aby to stwierdzić uruchomiona została kontrola kasacyjna zaskarżonego wyroku, w toku której ujawniono zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu, chociaż nie z powodu wskazanego w uzasadnieniu kasacji. Zauważyć należy, że oskarżony powiadomiony został przez Sąd Okręgowy w Lublinie o terminie rozprawy odwoławczej i w zawiadomieniu tym wymieniona została sędzia X. Y. (k. 638 akt). Można zastanawiać się czy tego typu zawiadomienie o składzie spełnia wszelkie wymogi obowiązku poinformowania o składzie sądu, niemniej, w razie wątpliwości oskarżony mógł uzyskać stosowne informacje w sądzie, korzystał nadto z pomocy obrońcy. O ile zatem rozważać można czy w ogóle, a jeśli tak, to jakiego rodzaju uchybienie miało miejsce, to nie jest to uchybienie rangi bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Badanie, czy w danej sprawie nie doszło do ziszczenia bezwzględnej przesłanki odwoławczej stanowi obowiązek Sądu Najwyższego jako sądu kasacyjnego. Zgodnie z art. 536 k.p.k. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym, między innymi w wypadku określonym w art. 439 k.p.k. Przepis ten zawiera katalog bezwzględnych przesłanek odwoławczych i w razie ich stwierdzenia nakazuje uchylić

zaskarżone orzeczenie niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia – art. 439 § 1 k.p.k. Jedną z bezwzględnych przesłanek odwoławczych jest sytuacja, w której sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie był nienależycie obsadzony - art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Sąd Najwyższy z urzędu, także wtedy gdy nie sformułowano zarzutu w kasacji, w każdej z rozpoznawanych spraw, dokonuje sprawdzenia, czy nie doszło do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej. W razie jej stwierdzenia, do uchylenia dochodzi bez względu na to, czy leży to w interesie strony wnoszącej środek zaskarżenia. Wyjątek stanowią powody określone w § 1 art. 439 w punktach 9-11. Wówczas uchylenie orzeczenia może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. We wszystkich pozostałych wypadkach uchylenie ma charakter bezwzględny. Dotyczy to także wyroków uniewinniających.

Rozpoznanie sprawy zainicjowanej przedmiotową kasacją musiało być zatem poprzedzone odpowiedzią na pytanie, czy doszło w niej do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, w tym do wydania orzeczenia przez sąd w składzie nienależycie obsadzonym, w związku z instytucjonalną wadą w przeprowadzonym przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w oparciu o przepisy ustawy z 8 grudnia 2017 r., procesie nominacyjnym sędziego zasiadającego w składzie orzekającym. Odpowiedź na te wątpliwości wymaga przeprowadzenia tzw. „testu niezawisłości”, którego założenia szczegółowo wskazano w uchwałach Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 i z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22. Kryteria tego testu oparte na wytycznych zawartych w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 1 grudnia 2020 r., nr 26374/18 przeciwko Islandii w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson, wymagają ustalenia czy w procesie powoływania sędziego doszło do naruszenia prawa krajowego, czy naruszenie to miało dostatecznie poważny charakter i czy zostało ono ustalone i naprawione na szczeblu sądów krajowych.

Do naruszenia prawa krajowego dojść może m.in. w układzie, w którym rekomendacja powołania sędziego pochodzi od organu uważanego za gremium niekonstytucyjne, ukształtowane odmiennie niż wynika to z art. 187 Konstytucji, który wbrew treści art. 186 ust.1 Konstytucji nie spełnia swej ustrojowej roli „stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów”. Za taki właśnie organ uznać

należy ukształtowaną ustawą z 8 grudnia 2017 r. wadliwie powołaną i obsadzoną obecną Krajową Radę Sądownictwa, która *notabene* 28 października 2021 r. została wykluczona z Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa po ustaleniu, że nie jest niezależna od władzy. Ze względu na uwarunkowania ustrojowe kreowane przez skrajnie upolitycznioną Krajową Radę Sądownictwa w obecnym kształcie, wolno stwierdzić, że tryb, któremu poddały się osoby następnie nominowane do pełnienia urzędu sędziego w wyniku rekomendacji udzielonej przez ten organ, stanowił naruszenie prawa. Stanowiska organów międzynarodowych w wyrokach ETPCz przeciwko Polsce: z 22 lipca 2021 r., nr 43447/19 w sprawie Reczkowicz; z 8 listopada 2021 r., nr 49868/19 i nr 57511/19 w sprawie Dolińskiej-Ficek oraz Ozimka; z 3 lutego 2022 r., nr 1469/20 w sprawie Advance Pharma sp. z o.o.; z 15 marca 2022 r., nr 43572/18 w sprawie Grzędy; z 23 listopada 2023 r., nr 50849/21 w sprawie Wałęsy oraz w wyrokach TSUE z: 15 lipca 2021 r., C-791/19 i z 21 grudnia 2023 r., C-718/21a, a także pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z 16 września 2022 r., III KK 339/22 głoścący, że wejście w życie przepisów art. 29 § 4 – 25 ustawy o Sądzie Najwyższym nie może prowadzić do obniżenia standardu dopuszczalności badania bezstronności (...) sędziowskiej oraz określenia skutków ich braku, wypracowanego w orzecznictwie TSUE i ETPCz - dopełniają twierdzenia, że dwa pierwsze kryteria testu wynikające z powołanej uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., zawsze będą wypadały negatywnie dla kandydata do pełnienia urzędu sędziego rekomendowanego przez mającą istotną rolę w procesie nominacji sędziowskich Krajową Radę Sądownictwa w obecnym kształcie.

Pozostaje kwestia wykazania, czy w stosunku do danych sędziów, którzy uzyskali nominację w wyżej opisanych warunkach, zachodzi przesłanka stronniczości (jest to trzeci punkt testu). Krótko mówiąc należy zbadać czy sąd z udziałem tych sędziów spełnia standardy niezawisłości i bezstronności, czy też konieczne będzie przyjęcie, że w sprawie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W składzie Sądu Okręgowego w Lublinie rozpoznającym apelację w przedmiotowej sprawie zasiadała sędzia Sądu Okręgowego X. Y.. Sędzia ta poddawana była testowaniu, o którym wspomniano wcześniej i wynik tego testowania był dla niej negatywny i to zarówno jako sędzi Sądu Okręgowego w Lublinie, jak i

sędzi tego Sądu delegowanej do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. Stało się tak w sprawach Sądu Najwyższego o sygnaturach: III KK 375/21, II KK 607/22, II KK 296/23, II KK 289/23, II KK 434/23, II KK 447/23, II KK 523/23, II KK 271/24, II KK 279/24, II KK 37/24, II KK 487/24 i II KS 47/24. Sąd Najwyższy orzekający w sprawie D. C. w pełni podziela argumenty i wnioski zawarte w uzasadnieniach orzeczeń wydanych we wskazanych sprawach Sądu Najwyższego. Śledząc ścieżkę zawodową tej sędzi, która rozwijała się po 2018 r., przeanalizowaną w uzasadnieniach wskazanych wyżej orzeczeń, Sąd Najwyższy rozpoznający przedmiotową sprawę doszedł do wniosku, że zależność sędziego od reprezentującego ówczesną władzę wykonawczą Ministra Sprawiedliwości jest bezsprzeczna, a jej charakter w sposób oczywisty zaprzecza kryterium niezależności sędziowskiej. Należy podnieść, że ustalenie o sprzyjaniu przez sędziów zamierzeniom poprzedniej władzy wykonawczej co do podporządkowania sobie sądów i sędziów, nie oznacza, iż po zmianie władzy wykonawczej sędziowie ci mogą być postrzegani jako bezstronni i niezawisli. Skoro już raz sędzia wyraził swoją czynną gotowość na realizację zamierzeń władzy wykonawczej w celu podporządkowania sądów, to przecież wobec zapowiedzi czynionych przez przedstawicieli obecnej władzy wykonawczej przywracania porządku prawnego także w kontekście wadliwych powołań sędziowskich, strona obecnie toczącego się procesu nie będzie miała i teraz gwarancji, że sędzia ten nie będzie gotowy sprzyjać przedstawicielom władzy wykonawczej w sporze z obywatelem, aby poprawić swoją pozycję zawodową. Niezawisłość jest niezależnością sędziego w orzekaniu i choć nie oznacza braku podporządkowania służbowego, to jednak oznacza m.in. niezależność wobec organów (instytucji) pozasądowych, samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych, niezależność od wpływu czynników politycznych oraz wewnętrzną niezależność sędziego.

Ujawnione ustalenia zmaterializowały uzasadnione wątpliwości odnośnie instytucjonalnej bezstronności sędziego Sądu Okręgowego w Lublinie, co implikowało stwierdzenie, że skład sądu nie spełniał standardu należytej obsady sądu, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., z uwagi na niedochowanie gwarancji bezstronności i niezależności wymaganych przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 § 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 47 Karty Praw Podstawowych.

Tytułem zakończenia trzeba podkreślić, że w demokratycznym państwie prawa każdemu przysługuje prawo do rozpoznania jego sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd, ustanowiony zgodnie z ustawą, a standard tej niezawisłości i bezstronności sądu, jako element prawa do sądu ustanowionego ustawą, wyrażonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 EKPC oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych musi być rozumiany jako niezawisłość i bezstronność członków składu orzekającego. Niezawisłość jako dbałość o niezależnych sędziów i niezależne sądy uzasadnia się interesem ogółu społeczeństwa. Ma ona zapewniać stabilność w wykonywaniu funkcji wymiaru sprawiedliwości bez względu na zmiany, jakie mogą zachodzić w organach władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Mając powyższe na względzie, stwierdzenie, że na etapie kontroli instancyjnej skład sądu odwoławczego był nienależycie obsadzony i zachodziła na tym etapie procedowania bezwzględna przyczyna odwoławcza, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., spowodowało wydanie orzeczenia kasatoryjnego i przekazanie sprawy w trybie art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Zgodnie z art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. Sąd Najwyższy ograniczył rozpoznanie wniesionych kasacji do opisanego naruszenia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., rozpoznawanie pozostałych zarzutów kasacji byłoby obecnie przedwczesne.

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[JJ.]

[r.g.]

Jerzy Grubba Michał Laskowski Barbara Skoczowska